

Kvinnan som dansade fram en hel värld

Berättelse

Birgit Cullberg föddes 1908 i Nyköping i en familj med gott om pengar. Som ung läste hon vid universitetet i Stockholm och studerade konst, men hon visste länge inte vad hon skulle göra med sitt liv. Att hon skulle bli dansare var inte alls självklart. Faktum är att hon bestämde sig för att satsa på dansen först när hon var i tjugoårsåldern, vilket var ovanligt sent. De flesta dansare börjar nämligen redan som barn.

För att lära sig reste hon ut i Europa. I England studerade hon för den tyske koreografen Kurt Jooss, som arbetade med en modern och uttrycksfull dans. Där förstod Cullberg att dans kunde berätta historier och visa starka känslor, inte bara vara vackra rörelser. Den tanken skulle prägla hela hennes liv.

Hennes stora genombrott kom 1950 med baletten *Fröken Julie*, som bygger på August Strindbergs pjäs. Premiären ägde rum i Västerås, och föreställningen blev en succé. *Fröken Julie* räknas i dag som ett av den svenska dansens viktigaste verk och har spelats av kända danskompanier i både Europa och USA. Cullberg hämtade ofta sina idéer från litteraturen, vilket gjorde hennes baletter både dramatiska och lätta att förstå.

Cullberg var också tidigt ute med att använda television. På 1950- och 1960-talen skapade hon dans direkt för TV-kameran, något få andra hade provat. Hennes TV-balet *Den elaka drottningen* belönades med det internationella priset Prix Italia 1961.

År 1967 grundade hon sitt eget kompani, Cullbergbaletten, som snabbt blev en av Sveriges största internationella framgångar inom dansen. Många unga koreografer fick chansen att pröva sina idéer där. När Cullberg slutade 1985 tog hennes son Mats Ek över ledningen, och även han blev en världsberömd koreograf.

Birgit Cullberg var gift med skådespelaren Anders Ek och fick tre barn, som alla arbetade med scen och dans. Trots att hon började sent visade hon att det aldrig är för sent att hitta sitt verkliga kall. Hon dog 1999, 91 år gammal, men Cullbergbaletten lever vidare än i dag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
koreograf	en person som bestämmer hur en dans ska se ut
självklart	något man inte behöver tänka på, det är tydligt
satsa på	lägga all sin tid och energi på något
uttrycksfull	som visar mycket känsla
präglade	påverka och forma något starkt
genombrott	när man plötsligt blir känd och lyckas

ORD	FÖRKLARING
bygger på	Filmen bygger på en sann historia.
succé	en stor framgång
verk	ett konstnärligt arbete, till exempel en balett
kompani	en grupp dansare som arbetar tillsammans
kall	Att hjälpa sjuka människor var hennes kall i livet.
lever vidare	fortsätter att finnas

Läsförståelsefrågor

- Varför var det ovanligt att Birgit Cullberg blev dansare?
 - Hon kom från en fattig familj.
 - Hon bestämde sig först i vuxen ålder.
 - Hon hade aldrig sett en balett.
- Vad lärde sig Cullberg av Kurt Jooss i England?
 - Att dans kan berätta historier och visa känslor.
 - Att dans bara handlar om vackra rörelser.
 - Att man måste börja dansa som barn.
- Vad bygger baletten *Fröken Julie* på?
 - En film.
 - En pjäs av August Strindberg.
 - Cullbergs eget liv.
- Vad var nytt med Cullbergs arbete på 1950- och 1960-talen?
 - Hon skapade dans särskilt för television.
 - Hon dansade utomlands.
 - Hon skrev böcker om dans.
- Vad hände med Cullbergbaletten när Birgit Cullberg slutade?
 - Den lades ner.
 - Hennes son Mats Ek tog över.
 - Den flyttade till USA.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 - Fröken Julie* hade premiär i Stockholm.
 - Cullbergs TV-balett *Den elaka drottningen* vann ett internationellt pris.
 - Birgit Cullberg lärde sig dansa av sin mamma.
- Förklara med egna ord varför Cullberg ofta använde litteratur i sina baletter.
- Vad menas med att Cullberg visade att “det aldrig är för sent att hitta sitt verkliga kall”?
- Beskriv kort hur Birgit Cullberg såg på vad dans kunde vara.
- Varför kan man säga att Cullbergbaletten lever vidare än i dag?

Diskussionsfrågor

- Birgit Cullberg bytte väg i vuxen ålder. Har du själv eller någon du känner gjort ett stort byte sent i livet?

- Cullberg tyckte att dans skulle visa känslor. Vilken konstform (musik, film, dans, bild) berör dig mest, och varför?
- I många länder finns en känd dans eller scenkonst. Berätta om en dans- eller scenträdion från ett land du känner till.
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en person som inspirerar dig. Vad har personen gjort, och varför tycker du om hen?